

Catalunya Artística

ANY III.—BARCELONA, 20 MARS 1902

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 92

15 céntims

RAYMOND CASELLAS

(Fot. Napoleón)

Gent notable de Catalunya

RAYMOND CASELLAS

Cualsevol que'l vegés per primera vegada sense estar previngut respecte á la seva personalitat literaria, ni pe'l seu tipofísich, ni pe'l seu temperament, ni pe'l seu caràcter podria descobrir en ell al autor de *Els sots feréstechs*.

Tot el cayent d'en Casellas es el d'un home satisfet de la vida, optimista á tot serho y, ab tot y aixó, gayrebé el seu modo de sentir respecte á n'aquest punt podria concretarse en la següent frase que 'l qui escriu aquestas ratllas ha sentit més d'una vegada en llavis seus: «La humanitat no es més dolenta perque no sab serho.»

El qui tingui una estona de conversa ab en Casellas sobre cualsevol punt, que sobre cualsevol li consent sostenirla la seva erudició tan sólida com extensa, descobrirá en totas las sevas apreciacions una mena de deix especial ab tendencias cap á la sátira, pero una sátira finíssima, culta, justa sobretot, que fan més gráfica la expressió intensa dels seus ulls vius y bellugadissos y la seva mimica expressiva fins á la exageració y si es no es tirant á la caricatura.

Aquesta condició potser ens posaria en camí de descobrir en la personalitat d'en Casellas al crítich y al crítich exigent si 's vol, en quin concepte te guanyada d'antich una bona reputació, pero al observador més fí li passaria per alt, com hem dit, el concepte de literat y de literat del género que fa en Casellas, perfectament classificable dintre lo épich, lo grandió, lo heróych, barrejat ab un no se qué de monstruós y desconsolador que porta á la memoria en barreja estranya la idea de las estrafularias concepcions d'en Goya y dels terzets del Dant.

Y ab tot, com es innegable qu' existeix sempre una correlació entre 'l modo de ser físich y moral del artista y las obras qu'ell produeix, á mida que un va tractant á n'en Casellas fonamenta precisament en aquellas circumstancias del seu caràcter, el per qué del jayent de las sevas produccions literarias.

Els sots feréstechs— obra quina segona edició acaba de publicarse—y de la qual va ocuparsen á son degut temps CATALUNYA ARTÍSTICA, es ben filla del seu temperament per més que aquesta manifestació pugui semblá que contradeix las nostras apreciacions anteriors tot embolcallant una defensa á l'acusació de *poseur* que podria ferse á n'en Casellas si verdaderament no hi hagués sinceritat en la correlació de que avans parlavam.

Pero no es aixís; en Casellas, te percepció clara y justa de tot quant se li presenta com objecte d'observació, y aixís com en las cosas vulgars de la vida, ab tot y partir en las sevas apreciacions de una base ensopegada, sembla demostrar especial complascencia en carregar

la nota, per excés ó per defecte, acentuantla més encara, com déyam, ab las exageracions de la seva expressió plástica, aixís en literatura, construint sobre la realitat més positiva, la vesteix ab tan folgats ropatjes, la engrandeix ab tan colossals proporcions dintre de la seva imaginació caldejada, que acaba per pendre 'l caràcter de verdadera fantasia de poeta, pero vibrant, robusta, magestuosa sempre.

Lo qu' en realitat no passa de ser un senzill secret, pren als ulls d'en Casellas proporcions de gran misteri, lo defectuós se converteix en monstruós, una vulgar alarma acaba per tornar-se un pánich esglayador.

Aquesta idiosincracia que pot observarse en els articles d'en Casellas, *Deunos aygua Magestat*, *Las bremas de la por* y en tants y tants altres com ne porta escrits en periódichs y revistas, se recalca sobretot en *Els sots feréstechs*, obra quina sola concepció justificaria l'èxit que ha obtingut y l'alt apreci en que será tinguda dintre las millors produccions del Renaixement catalá.

En la novela de referencia no ha volgut l'autor presentarnos una série de clixés fotogrífichs de la comarca que descriu, ni ningú pendrá d'altra manera l'obra que com una ficció hermosa y terrible á la vegada, y, ab tot, l'acció de *Els sots feréstechs* está localisada en un medi geogrífich real y que per lo tant te lloch senyalat al mapa. Hi ha més: la impressió que ha sigut el génesis d'aquest llibre en Casellas no la va buscar expressament, ans al contrari la va rebre cuan era noy, assimilánt-sela inconscientment sense 'l propòsit de convertirla en una obra literaria.

A tots els personatges que jugan paper en la interessant narració l'autor els ha conegut. y malgrat aquesta circumstancia cap d'ells es real en l'excepció directa de la paraula.

La figura colossal de mossen Llatzer, el protagonista de l'obra, qu' en algunas situacions adquireix el relleu d'un profeta biblich trobant contra las iniquitats d'Israel, ben segur que en el seu *original* no passaria de ser un sacerdot zelós en el compliment del seu càrrech y sever ab els mancaments del seus feligresos; l'Aleix de las tófonas que podria personificar al mateix misteri y que sembla arrencat d'un cuento de bruixas, ens atreviriam á dir qu'está inspirat en el vulgar gasiva de tots els pobles; la Rodassocas en qui sembla havershi encarnat el dimoni de la luxuria, no sería més que una infelis tan desgraciada com culpable; en Joseph y la Mariagna, en fí, dos personatges, que semblan reminiscencias de la edat mitjana, dos senzills pagesos sense més relleu que'l de la seva propia simplicitat.

Alguns crítichs, s'han agafat per aquí precisament, pera negar la verosimilitut en la producció d'en Casellas, pero aquesta apreciació, molt justa en una obra d'etnología, no encaixa gens ni mica tractant-se d'una novela

poemàtica com *Els sols feréstechs*. Precisa-ment una de las condicions que més l'avaloran es aquesta falta de verosimilitut real, del tot contrabalsada per una complerta verosimilitut artística y 'l gran escalf d'humanitat que campeja en tots els seus capitols.

Y perdoni 'l lector aquestas digresions, per més que las creyém preferibles á una llista més ó menos complerta de datos biogràfics pera donar idea d'una personalitat com la del escriptor il·lustre quin retrato honra las columnas del present número de CATALUNYA ARTÍSTICA.

MANEL FOLCH Y TORRES.

La Pecedora

El senyor Guimerà, ha sofert una veritable equivocació ab son darrer drama. Y no es solament que 'l drama, en si, estigui equivocat, sino que l'erro es més fondo; está en la manera de fer y compendre la obra artística.

El senyor Guimerà, ha cregut que 'l drama modern, pot ferse, sense observació directa del natural, que pot concebirse, sense haver viscut els documents necessaris per compendre 'ls tipos, que l' autor desitja portar á la escena, y en aixó consisteix principalment la seva cayguda: en creure que la fantasia es prou per suplir l' observació y l' anàlisis psicològich previ, necessari per donar apariencias de realitat á 'n els caràcters que sintéticament se portan després al teatre.

Ja sabían que l'observació y la psicologia, no eran el seu fort. Pero si en dramas francament romàntichs, la fogositat y trassa del poeta, podían dissimular la manca d' aytals qualitats, cuan se tracta d' una obra que vol passar per moderna, d' estudi de caràcters, aquell defecte queda al descobert, per la falsetat y falta de lògica dels mateixos.

Comensém per dir, que l' ambient en que 's mouhen els personatges, es del tot convencional; mes ben dit: que hi ha manca absoluta d' ambient. La gent de *La Pecedora*, son del plá de Barcelona; no han estat may á la ratlla de

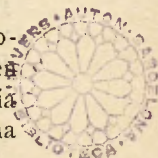
Fransa, lloch ahont pretén l' autor que 's desenrotlli l' acció. Ni aquell es el llenguatge que 's parla á la frontera, ni 's troba en tot el drama cap detall característich de diferenciació, que dongui una espurna de color local.

A més, l' estructura del drama, no pot esser més anticuada: tot ell está plé de recursos y efectes, dels que en Pitarra farcía, en els seus bons temps, las sevas obras. Tot en ell es episódich, enganxat per forsa á l' acció principal, quina claretat y marxa natural destorban. Bona prova de lo que dihéu, es aquella criatura que no 's mou de l' escena, vinguent á trencar ab las sevas ignocencias fora de lloch, els pochs moments d' emoció qu' en la obra puguin haverhi. Y ja no parlém d' aquell coro de xafarders, externs per complert á 'n el drama, que 'l senyor Guimerà va servintnos ab una constancia desesperadora, perque la inutilitat de la seva intervenció es tan vista, que fins els més llechs se 'n adonan.

Si la estructura de *La Pecedora* es artificiosa, carregada de tons cridaners y cosas balderas, en cambi'ls caràcters tampoch es possible que siguin més inconsistents y falsos.

¿Com se comprén sino que la *Daniela*, — la pecadora, — després d' haver fugit als dotze anys de la llar hont l' havían acullida — y per la sola rahó de que 'l vell de la casa li pegava, — després d' haver fugit, repetim, en companyia d' uns cassadors francesos, quin sentiment eròtich deuría estar molt exasperat, per buscar satisfacció en una criatura, després d' haver corregut la Seca y la Meca. y d' haver triomfat á París arribant á ser una estrella de café-concert; cóu se comprén que torni á 'n el seu poble, sense guardarne res en la seva ànima d' aquella existencia febroseca, d' aquella vida lliure, tan diferenta de la seva de nena? L' ambient refinat de vici aristocràtich, no ha modificat en lo més mínim la seva ànima, — no de pageseta, sino de menestrala barcelonina; perque en realitat, la manera de pensar y de sentir de la *Daniela*, tal y com ens la presenta 'l senyor Guimerà, son més d' una filla de betas y fils del carrer de la Cera, que no 'l d' una noya de montanya, y molt menos encara d' una estrella parisenca.

Y no es sols la seva ànima la que no ha sofert modificació de cap mena, sino que fins en el seu llenguatge, no s' hi troba cap influència estrangera, puig en tot lo que diu, may, ni una

EL LLACH, CUADRO D'EN
JOSEPH M.ª MARQUÉS

frase, ni un giro, declara la seva llarga estada en terra forastera. Sembla extrany qu' un autor de la trassa d' en Guimerá, no hagi atinat en un detall tan senzill y d' una observació tan diària. Y es que no s' ha preocupat d' estudiarlo poch ni molt, el natural; ha *pintat de memoria* y aixís li ha sortit l' obra desgabellada.

Després, la tornada de la *pecadora* á 'n el seu poblet nadiu, sense procés que l' expliqui, per la sola rahó de que está malalta, no convéns ni pot convence. La *pecadora* no 's pot presentar ab aquella inconsciència á la casa d' hont va fugir, creyent qu' han de rébre-la ab els brassos oberts, després de la seva vida passada, coneixent, com coneix, els prejudicis de la gent de poble, per haverlos viscuts. Una dona en las condicions de la *Daniela*, buscará la salut per tot arreu, menos á 'n el poble hont va neixre y á 'n el que no pot tornar sense vergonya, llevat de que motius poderosos d' ordre moral, no li portin. Pero allavors l' autor deuría dirnosels aquets motius, explicarnos el procés del seu estat d' ànima; cuan no ho fa, senyal que no n' hi ha de particular, ni 'l creu neces-

sari; perque sino, no 's descuydaria d' explicar-lo.

N' explica tantas altrás de cosas, en el curs de l' obra! Tot ho dona ben mastegat á 'n el espectador, perque no tinga d' encaparrarse. Se pot dir qu' aquest, queda ben deslliurat de tot treball d' inducció: l' autor no li deixa res per' endevinar. Caràcters, situacions, sentiments, tot ho explica,—no indirectament, per medi dels fets y dits dels personatjes,—sino explicitament, clar y net, perque no pugui haver-hi equivocació possible.

Com hem vist avans, el fonament de l' obra, la tornada de la *Daniela*, no pot esser més falsa, lo mateix que 'l personatge.

Com també es fals, l' altre protagonista, en *Ramón*, enamorat d' aquella avans de fugir y guardant encara 'l seu recort dintre de l' ànima. L' autor comensa presentantnosel, ab molta sobrietat per cert, com un home farreny, adelerat sols per las cosas del seu negoci, y 'l presenta tan be, que als dos minuts d' estar en escena, l' espectador se troba tan identificat ab ell, com si l' hagués conegut de tota la vida. Indubtablement la presentació del *Ramón*, es

una de las cosas millors de l'obra: pero que hi farém, si als pochs moments l'autor desnatura l'seu caràcter, á l'arribada de la *Daniela*?

En efecte; aquell home més fort que las pedras, que comensa rebutjant á la *pecadora*, á la impura, que no 's presenta repenedida del seu passat, acaba per ficársela á casa, devant de las llágrimas d'ella y dels prechs de la gent del carrer, qu'intervé en tot aquell bat-y-bull, com si fossin personas interessadas. N'han d'esser molt de tafaners á 'n aquell poble, per ficar la seva cullarada en cosas tan íntimas, sense que ningú 'ls hi demani!...

En fi; no ve d'un punt.

Un detall que declara lo poch psicólech qu'es el senyor Guimerá: en el segon acte, quan el *Ramón* descobreix á la *Daniela*, l'amor que sent y ha sentit per ella, aquesta 's posa á riure amargament. La seva rialla es de fonda tristesa, prenyada de las llágrimas que plora l'ànima de la *pecadora* pe 'l seu passat vergonyós. pe 'l passat que hauria pogut esser de pau y ditxa, si hagués conegut á temps aquell amor, avans d'entregar-se á las disbauxas d'una vida plena de satisfaccions y esbojarrada exteriorment, pero trista, d'una tristesa corglassadora en el seu fons.

Aixó diu el riure de la *Daniela*, y 'l *Ramón* el prén com una burla, després d'haver viscut en íntim contacte ab aquella dona per espay d'algunas setmanas, havent pogut tenir temps sobrer per compendre lo que passa en la seva ànima! Be es vritat que si no fos aixó, no podria dirli aquellas cosas tan groixudas que li diu, ni per lo tant, desenrotllarse una d'aquellas escenas violentas, á que l'autor se mostra tan aficionat.

Un altre detall: quan venen els cómichs francesos, companys de la *pecadora*, y volen endur-sen á 'n aquesta, en *Ramón* n'emprén un d'ells y li explica l'amor que sent per la *Daniela*, com si fossin coneguts íntims de temps! L'escena, no pot esser més convencional, desde las amenassas infantils del *Ramón*, fins á la sortida violenta dels cómichs.

Moltas altrás cosas podriam espigolar, sino temessim fernes pesats.

Resumint: *La Pecadora* es una obra inferior. Partint d'una base semblant á la *Casa paterna*, se converteix en un drama extern y de colo-

raynas, en comptes del drama transcendental que l'autor sembla s'havia proposat fer.

No es una obra artística: es el treball d'un *homme de métier*.

JOSEPH PIULA.

La Fada

La cascata del jardí
sempre canta,
la sento cada matí,
des ma cambra;
sempre canta una cansó
dolsa y grata.

La cascata te l'amor
á una Fada,
á una Fada que á las nits
del cel baixa,
per bressarse sobre'ls llirs
de las ayguas.
Te'l cos blanch y blincadís,
com las brancas
del pomer quan ha florit
ab flors blancas.
Te'ls ulls blaus, y els seus cabells
son de naere,
els seus llavis son vermells
com la grana.

La cascata quan la veu
que devalla,
rondineja tendrament
sa complanta,
rondineja la cansó
dolsa y grata...
La cascata te l'amor
á una fada....

*
**

Que son somnolents?
els remors nocturns,
quan cantan las euras
y els llirs y las rosas enlayran perfums

El jardí no dorm,
que vetlla un idili,
que vetlla una Fada
qu'ha fet el seu jáb ab fullas de lliri,
á flor de las ayguas.
La Fada s'adorm,
s'adorm y somnia,
somnia ab amors;
las ayguas li besan sas carns y sospiran.

*
**

Al bes de l'aubada,
s'han obert las flors;
la Fada ha bategat sas blancas alas

boy remontant el vol.
 La cascata está entristida
 y el seu cant es melangiós.
 La fada ha fugit,
 y's mor d'anyoransa la pobra cascata.

Las aguas arrencan un plor.

PERE PRAT JABAL-LI.

La agulla de la Catedral

Aixís que vaig haver entrat en aquella ciutat antiquíssima del Nort, vaig sentir el desitj que sento sempre que visito per primera volta una ciutat estrangera: pèrdremhi, esgarriar-mhi, enfonzarme en el misteri dels barris estranys, dels indrets may vistos, dels carrers desconeguts...

En sortint de la casa ahont posava, veig una gran plassa, hi entro, y á las pocas passas me trobo á la presencia d'una grandiosa y superba catedral. Era un ayros bastiment del sigle XIV, tot ell flanquejat de archbotants que semblava que s'esforssessin en fer esqueneta, pera aguantar la verticalitat miraculosa de l'afiligranada construcció. Tot eran esbelts pinacles que tenian l'ayre d'estirarse com pollancres á la creixensa; tot eran arestas esprimatxadas y llargas que aparentava que fessin punteria prenent per blanch el zenit... Y com si tot aquell aixam de floridas sagetas y empinadas punxas no componguessin gran cosa ab tot y esser prou altas, prou arriscadas, prou atrevidas... d'entremitj d'ellas s'alsava, tota trepada de lóbul y rosassas, una agulla colossal, de tanta volada, de tanta embranzida que, enfilantse per sobre 'ls monuments vehins més enlayrats, s'obria pas per entre els núvols, com si volgués foradar el cel!

Com se feya admirar aquella gegantina agulla! Y quins somnis feya venir al esperit! Talment s'apareixia com el desitj etern de l'home pera arribar al més enllá... ó com un símbol del ideal que aixeca á l'ànima humana de la miseria de la terra pera llansarla á la visió de lo infinit...

Sustrayentme á viva forsa á la meditació que m'allunyava del meu propòsit, vaig girar l'esquena á la Catedral, desitjós d'entafurarme per la ciutat, d'esgarriarme pe'ls seus carrers, com

aquell que fes un viatge per un pahís desconegut. Perdrés en una gran població may visitada es un plaher semblant al que deuen sentir els navegants descubridors de novas terras, de nous mons. Quina sensació més agre-dolsa la de vagar al etzar per vías estranyas y entre ignorats monuments, sense saber may ahont s'es, ni veure enlloch gent coneguda. No hi ha emoció més prenyada de sorpresas que la d'anar avansant sempre dins lo enigmátich, ab la mica d'ánsia que causan al esperit totas las cosas may vistas, ó potser ab la vaga esperansa de toparse ab raras aventuras, d'aquellas que diu que passen, sinistras ó luxuriosas, en alguns barris dubtosos de las ciutats cosmopolitas. Quin goig tan estrany el d'anar caminant, caminant misteri endins, fins á sentirse temerós d'haver corregut tant, fins arribar á perdre l'esma del trajecte fet y del temps tras-correct.

Perseguit per aquesta deria, vaig tirar pe'l primer carrer que 'm va venir al devant. Era un carrer sense caràcter, sense fisonomia, ab las botigas descoloridas y las fatxadas borrosas, com una vía oberta d'alguns anys pera comunicar una part ab una altra de ciutat. Vaig trencar per una travessia cualsevol y vaig trobarme en un barri monumental y silenciós, tot poblat de casas d'aspecte senyorial, en sa major part tancadas y barradas. Donava plaher passar per aquells viarany aristocrátichs y solitaris, boy contemplant els antichs palaus y palauets, aquí ojivals encara, tots els altres del Renaixament. Però, veusaquí que mentres alsava el cap per veurelas pintorescas cubiertas dels edificis, comunment rematadas per escayent pinyó, m'adono de que's projectava sobre el cel la grandiosa silueta de l'agulla de la Catedral.

—Si que has caminat poch... vaig dir entre mi.—Me pensava qui sab el cami que havia fet, y ab prou feynas m'hi mogut del mateix lloch...

Allavors vaig empendre ab més delit la caminata, y atravessant carrers y carrerons, vaig arribar á una barriada luxosa, plena de bullicia y moviment. Tot eran botigas de joyeria, pelleterias, bazars de modas, aparadors de seda y velluts, exposicions de cuadros y mobles d'art. Sumptuosas damas baixavan dels cotxes ab ayres de coqueteria y entravan als establiments, mentres que otras ne sortian

y pujavan graciosas als vehículs, que, un cop tancada la portella ab soroll de detonació, arrencaven á correr com un llampéch. Jo contemplava encuriosit aquell espectacle de vida moderna y rica que 's reflexava per tot arreu, desde las aceras pobladas d'una generació elegant y desinvolta, fins als balcons més alts de las construccions plens de rétols d'or, d'es-malt y coloraynas pregonant mil articles y productes. Mes... altra volta m'adono, al contemplar aquells enlayrats reclams, de que l'inmensa agulla, serena y magestuosa, presidia desde las alturas l'agitació de luxos y fantasías mundanals.

—No't podrás perdre...—pensava jo.—Estás condemnat á tenir per guía aquesta aresta...

Y decidit á fugir de la seva presencia perfidiosa, jo que tomo á l'esquerra pe'l primer carrer que veig, un carrer llarch y porticat que va durme fins á una plassa espayosa que era com el centre d'un barri de comerciants al engrós. Grans magatzems, fondos despaigs y rotuladas oficinas, instalats en pesats edificis de llorda arquitectura, ocupavan l'una banda y l'altra del seriós escenari mercantil, atravesat continuament per collas de gent atrafegada y per munió de feixuchs carros carregats de fardos y bocoys. Jo que allavors also la vista y... veig que continuava acompanyantme la punxa monumental!

Jo ja'm sentia com vigilat, com perseguit, y apressant el pas tant com podia, vaig passar per un indret de poch tráizit, pero animat per cants y músicas de piano que sortían dels pisos com riallera remor. Las casas tenían las finestras y els balcons velats per astors de puntas y persianas de tons clars, pero per darrera las cortinas s'hi endevinavan crespadas cabelleras y cossos de

dona mitj deshabillats. Mes, fins en aquell reyalme de la galantería vaig veure ab cert terror que m'anava seguint l'agulla de la Catedral com un fantasma inexorable.

Igual que si m'amagués, vaig ficarme per un passatge, y caminant á marxas doblas com qui fuig d'una persecució, arribo á una barriada popular, á una barriada obrera, niuhadada de casas modernas, uniformes y vulgars, pero ab las fatxadas decoradas de virolats cartells anunciadors, plens de damiselas rioleras, grogas, verdas, blavas, rosas que proclaman la excel·lencia d'un bicicle, d'unas pastillas ó un licor... Però l'espectre també'm venia al darrera vigilantme desde 'l cell!

Jo, allavoras, ja no sabent que fer, vaig pendre el determini de no alzar més els ulls enlayre Caminaría, sense parar, per avingudas y plassas, per passatges y travessías, per allá hont se'm presentés, pero mirant sempre á terra, decidit á pérdrem, á negarme en las profunditats desconegudas de la ciutat, emancipantme aixís de la tutela humiliant que no'm volia abandonar al meu albir. Vaig rependre la marxa, resignat á caminar, encara que fos com l'Ahseverus de la llegenda que hi está condemnat per tots els sigles. Anava ab la vista clavada á terra, y l'un darrera l'altre

CORRENT PER CATALUNYA

UNA MASIA DELS VOLTANTS DE BLANES

veya canviar els trossos de paviment del carrer, aquí empedrat, allà ensocat, asfaltat el de més amunt, segons els indrets per hont passava. Els edificis no més els podia veure fins á certa altura, pero, pe'l tros vist, endevinava el restant... Ara venia l'escalinata de una iglesia, ara 'l parterra d'un jardí, ara els soterranis d'un magatzem, ara 'ls pilans d'un pórtich, ara la base d'un monument...

Ab la llarga caminata, jo 'm sentia cansat, aclaparat, retut. No poder alzar el cap enlayre era un suplici y encara m'afadigava més. Jo que, allavors, aixeco un xich la vista, encara que sense arribar á mirar el cel. ¡Quina visió mes calmosa! Me trobava en un barri quiet y modest, com de vila ó ciutat forana, tot ple d'intimitat y reculliment. Per tot arreu se veyan botiguetas d'objectes religiosos: en las unas venian sacras, vias-crucis, imatges de pietat, en altres, breviaris, novenas y demás llibres de devoció. Y lo més estrany era que las casetas d'aquell barri devot semblava que de tant petites y neulidas no 's poguessin tenir dretas y que, apilotadas las unas ab las otras, s'aguantessin totes arrambantse á las macissas parets d'un edifici inmens que 'ls feya d'esquena y de contrafort...

Alsant una mica més els ulls, vaig reconeixre el grandíós edifici tot seguit. Era la Catedral, la Catedral superba tota erissada de arestas y pinacles, però no veyá l'agulla, no veyá l'agulla enlloch... Me va caldre recular algunas passas pera descubrir-la. Es que'm venia verticalment á demunt mateix del cap.

R. CASELLAS.

1902.

El gat blau.

INSOMNI

—Mau, marramau!...

—Quin gat hi veig dalt la teulada!...
Qu'ets estrany, no ets gens bonich
tens la cua ben tallada!

—Mau, marramau!...
no soch cap gat te dich.

—Donchs qui serás
ay! quina pò que'm fás!

—Mau, marramau,
soch el dimoni blau!...

fa un més que hi vinch

—Donchs jo no't veyá!...

—Forát endins y xamaneya
avall, fins al teu l'it.

Per que l'encéns de nit

l'escalfa panxas?... ay!...

qu'el fum ha entrat dintre'l teu pit
y ara t'ofega!...

—Quin esglay!...

creu que may més hi tornaré!...

—No hi ets á temps si avans hi eras,
vina á cremar á las calderas

d'en Pere Boté

d'en Pere Boté qu'es cuyné brau!...
mau, marramau!

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

BARCELONA.

LAS OBRAS DEL PUJADOR DEL CARRER D'ARAGÓ.
TROS COMPRÉS DEL CARRER DE CLARÍS AL DE LAURIA.
(Fot. de A. Culilla Gil).

Benifasá

UN FET DE LA VIDA DE JAUME I EL CONQUERIDOR

Pe'l excursionista que recorri la comarca tortosina li es molt facil arribarse fins á las runas del monastir de Benifasá. De Tortosa

Benifasá, antich refugi dels moros, á quin governador l'anomenavan *Beni-hasa*, nom del que vá neixer el del monastir y el de tota sa *Tinensa*.

Un xich mes avall del castell, se troba 'l monastir de Benifasá, avuy convertit en tristas runas. Desfeta la parèt que'l faixava, enderrocadas las celdas dels monjos, no mes s'alsan en peu l'Iglesia y el palau del mitrat Abat, recordant l'obra de son fundador Jaume I el Conqueridor, y las altas gestas d'aquella gloriosa Reconquista.

La visió resulta hermosament poética y suggestiva; sembla que la Naturalesa vulgui

pot dirigir-se al poble de La Cenia y prenent la direcció del riu d'aquest nom, deixar la provincia de Tarragona per' entrar en la de Castelló ahont el riu cobrá l' anomenada de Benifasá. Seguint per aquest camí, una volta deixada á la dreta la riera de Fredes, molt aviat se troba el molí del Abat: d'allí al monastir sols resta la montanya que'l guarda en sa falda.

La Naturalesa en la línea del riu se presenta magestuosa. Una tirallonga de montanyas altíssimas, verdejantas, coronadas de boyra, deixan perdre la vista en la tenebror de sos barranchs ombrívols, en quina fondària hi borboteja l'aygua fresca y regalada de las fonts que hi brollan á flor de molsa. En mitj d'aqueixas escabrositats s'hi veu l'enrunat castell de

florir en aquellas esberlas y enfarséch de pedras pera esborrar un xich la tristesa que hi ha deixat el temps. En ellas hi viuhén flors bosquetanas, alegres, aixericidas, oferint als ulls la

seva colorayna senzilla y aromosa. Y lo que es més senyalat, hi verdejan algun qu' altre pi, com pot véures en una de las presents fotografias.

La seva fundació s'explica d'aquesta manera. Recorreguent el gran Rey Jaume aqueixas terras després de la presa de Morella, las trobá ben situadas pera fundarhi un monastir y temple consagrat á la Mare de Deu. Poch temps després en Tortosa y devant de sos cavallers va pendre la resolució ferma de que 'l monastir s'alsés, y molt prompte fou l'idea, clara realitat, comensant la seva construcció.

D'aqueixa casa monacal de respectable mérit arquitectónich, ha dit el pare Villanueva:

«En tots sos edificis y en els capritxos gòtics que 'ls orlan, s'hi nota certa senzillés desconeguda dels que després van pendre l'únich model de las arts, qu'es la Naturalesa »

Aquest monastir va contar també ab una hermosa biblioteca, en la que s'hi varen trobar alguns manuscrits y documents que després han anat á ilustrar y á enriquir la Historia. Entre 'ls esmentats va trobarse 'l d'un dels fets mes emocionats de la vida del Conqueridor, qu' es el següent:

Ens referím á l' ordre que doná de tallar la llengua al Bisbe de Girona.

Don Jaume era molt religiós, pro el seu carácter enérgich, no permetía entrebanchs de cap mena en sa vida de gloria sorollosa. Un monjo, anomenat Berenguer de Castellbisbal, va atrevir-se á plantarli cara... Se conta que va esbombar algun secret que'l Rey li havia revelat en una confessió, teixint contra d' ell algunas intencionadas murmuracions. Don Jaume, de moment, li imposá el desterro, obligantlo á traspasar las fitas del regne. Ben lluny el religiós de cumplirho, desobedi l'ordre del monarca, presentantshi de nou, al ser nomenat Bisbe de Girona. Tant d'atreuiment, afegí nou odi al que li havia posat Don Jaume, qui ordená li fos tallada la llengua en cástich de la falta comesa.

Un fet d'aqueixa mena va conmourer 'l poble. L'element eclesiástich protestá d'aquella sentència, essent excomunicat el *Conqueridor* pe'l Papa Ignocent IV.

Atormentat pe'l remordiment y el pés d'una disposició tan severa, demaná l'absolució, siguentli donada per un Concell reunit á Lleyda l'any 1246.

Com á penitencia se li imposá l'obligació de acabar el monastir de Benifasá.

MATIAS PALLARÉS.

A MON TENDRE AMICH

Isidro de Caralt.

(Q. A. C. S.)

En mitj la primavera de la vida
el cel te va cridá.
Las alas se't plegaren desseguida;
l'ànima 't tremolá.

La vida, de ton cos enamorada,
llyutá gelosament.
Pró rés pogué devant la veu sagrada
del Deu Omnipotent.

En brassos de ta mare dolorosa
vas esbahirhi 'l trist sospir darrer.
Vas morí ab l'agonía de la rosa
que 's desfulla en las brancas del roser.

La trista tarde d'aquell fréstech día
may arribava al fi.
A fora, el vent de Mars, se rebotía
pe'ls arbres del jardí.

Veyent en tú sa gran ilusió extesa,
el teu pare plorava ab desconsol;
y per no fer contrast ab la tristesa,
en tot el jorn no 't va entrá á veure 'l sol.

Voltat de flors el rostre blanch com cera,
miravas cap al cel, ton lloch segú.
Las flors—primeras flors de primavera—
com tú arrencadas van morir per tú.

Després vingué la nit. Talment semblava
que alhora 'l món, adolorit, pregués.
Del jardí 'l vent baixava
udolant, furient, com si 't cridés.

Esdevingué per lí la matinada
ab un cel tot plujós.
La montanya s'alsava, amortallada
d'un trist color cendrós.

En una caixa blanca, qu'entristía,
se 't van endur, y ab tú mil ilusions.
El camí de la caixa ¡ay! el seguía
un gran vol de geméchs y d'oracions.

No t'oblidis pas may dels que t'anyoren,
colomet sense fel;
que pe'ls àngels com tú, que com tú moren,
hi deu haver un cel dintre del cel.

R. SURIÑACH SENTIES.

Mars 1902.

Tradicions de Ripoll y la Vall de Ribas ⁽¹⁾

XXV.

EL SALT DEL SASTRE

Sortint de Ribas y anant cap al Santuari de Nuria, pe'l camí 's troba un famós cingle anomenat el *Salt del sastre*.

Conta la tradició que un dia anava un sastre ab alguns amichs cap á dit Santuari y que 'al passar per aquell lloch va relliscar y s'estim-bá, pero ell, mentres anava avall va encomenarse á la Verge de Nuria y arribá al fons sens haverse ocasionat el mes petit dany. Ell desde abaix advertí á sos amichs que no s'havia fet mal y pujant altre cop cap al camí, cuan s'ajuntá ab sos amichs aquestos li digueren que havia sigut un gros miracle y qu'en podia ben bé donar gracias á la Mare de Deu de Nuria, pero ell incrédul els va dir que no ho havia sigut de miracle y que si se jugavan alguna cosa tornaria á tirarshi.

Se va fer l'aposta y ell se tirá al precipici y al arribar á baix va quedar aixafat del tot.

Desde allavors que aquell cingle te'l nom de el *Salt del sastre*.

XXVI.

EL SANTÍSSIM MISTERI

En l'iglesia del Monastir de Sant Joan de las Abadessas, y darrera l'altar major, se n'aixeca un altre ahont s'hi venera una imatge de la Verge, qu'es de marbre y coneguda per *Santa Maria la Blanca*. Dessobre hi ha un hermós camaril en que corrent un tapís s'hi descobreix un grupo de set imatjes, tamany natural, figurant el devallament de la creu. Al mitj del cap del Cristo s'hi veu una Hostia partida, inco-rrupte, y que es allí desde'l día 16 de juny de 1251, any en que's consagra aquella imatge.

En aquesta época erá costum á Catalunya y Aragó el posar una Hostia dintre las imatjes que's consagravan.

L'origen de que l'Hostia sigui dintre'l cap del Cristo del Santíssim Misteri, el poble la conta de la següent manera.

Cert dia en que un dels capellans del Monastir estava celebrant el sant sacrifici de la missa, al mateix temps de la fracció de l'Hostia va rebre avis de que á tota marxa arribavan els moros (altres diuen els heretjes) y que llavors

el capellá que al volguer fugir li destorbava la Sagrada Forma mirantla exclamá:

—Senyor, ¿qué será de Vos?

El Cristo del Santíssim Misteri baixá; y cuan fou devant del sacerdot s'obrí 'l cap ahont aquest hi colocá l'Hostia y Corporals amagantho tot junt darrera l'altar de Sant Llorens ahont fou trobat cent setantacinch anys mes tart.

XXVII.

LA IMATJE QUE PARLA

El monastir que á Sant Joan de las Abadessas hi fundá en Jofre'l Pilós, te un preciós claustre ahont hi ha dugas portas que donan entrada, totas en un mateix corredor. Al costat de la del temple, en un ninxo hi ha una antiga imatge de la Verge, qu'es de marbre, y contan que avans del any 1150 anava á ser saquejat é incendiat el monastir y que á un monjo que entraba (ó sortia, segons altres) ab la creencia aquesta, la Verge li va parlar, dihent que no tingués por, que'l monastir aquell Ella 'l protegía y que per mes que's fes no lograrian incendiarlo.

El monjo al sentir la veu d'aquella imatge quedá tan tranquil que renunciá á posar en planta el pensament que duya y que ningú sab quin era.

XXVIII.

LA LLANTIA

En l'interior del santuari de Nuria y devant del altar ahont se troba la Verge d'aquest nom, hi ha una llantia que ha de cremar constantment.

Diu que varias vegadas al buf del vent s'ha apagat (una vegada va estarhi apagada dugas horas) y que no haventhi ni cap capellá, ni escolá, ni sagristá per encendrerla, que s'ha encés ella per si sola.

XXIX.

L'ANELLA

A l'era de l'iglesia de Montgrony y devant la caseta del hermitá hi ha una pedra ab una anella agafada.

Aquesta pedra, segons contan, la varen bair de dalt de Sant-Amand y que es la en que'l *Comte l'Arnaú* hi lligava 'l caball cuan anava á festejar l'Abadessa.

GENERAL GINESTÀ PUNSET.

(1) Vegis els números del 67 al 88 de CATALUNYA ARTÍSTICA.

NECROLÓGICA

ANTONI VICO

En nostre concepte, cuan se tracta d'artistas com el que desgraciadament acabém de perdre, que s'han conquerit una personalitat propia, sobran las alabansas y'l posar de manifest els mérits que 'ls adornavan, tota vegada que son ben coneguts de tothom, y sembla que al parlarne un no fa mes que repetir lo que s'ha dit cent vegadas en una ó altra forma mes ó menos gráfica, mes ó menos justa, ara ab un ayre pintoresch, ó bé ab ínfulas de petulancia.

Lo mes práctic, dintre de la senzillesa, es, tractantse d'un actor genial com fou l'Antoni Vico, expressar en pocas paraulas el sentiment per la sua pérdua y escriureli un *En Gloria sia* després de publicar, com aixís ho fem, la seva fesonomia pera que 'l tingan present y l'admirin els que pujan y no l'havian conseguit, y 'l recordin y 'l saludin descubrintse els que gosaren ab son treball tot art, tot sentiment, tot cor, que al esclavisar al gran actor sugestionava al que 'l veyia.

Sempre 'l nom d'en Vico sortirà á flor de llavi dels amants del veritable teatro sério, per mes anys que passin y per mes que molts fanátichs d'altras escolas tractin de regatejarli la gloria qu'ell va guanyarse en bona lluyta, gracias á sas facultats indiscutibles que li proporcionaren indiscutibles mérits.

En Vico es mort; son nom quedarà pera model dels artistes vius.

* *

També avuy hem de sentir la pérdua d'un altre artista; el pintor catalá en Francisco Masriera, un dels pintors anomenats de la nostra terra.

No tenim espay ni temps pera extendre'ns mes en la tributació d'un recort, com aixís voldriam ferho, pero en un altre número suplirém ab menos precipitació la falta d'avuy, publicant alguna de las obras artísticas del malaguanyat pintor.—J.

Cansó del texidor.

Fadrí texidor, imita á l'aranya,
mira com texeix la polida malla.

De tan fina qu'es, sembla treball d'àngels
que la van filant ab sos dits de nácar.

Fil darrera fil va fent una escala
de color grisénch com un núvol d'aygua.

Tot texint, texint, la tela s'allarga.

De viga á paret, d'allí á la teulada
l'hàbil texidor va extenent la xarxa.
Cuan l'haurá acabat, cobrarà soldada
dels animalóns que s'hi dixin caurer.

Fadrí texidor, texeix com l'aranya
que axis tindrás pá per dá á la canalla.

LLUIS G. ALMERICH.

Concerts lamoureux

Ara 's podria dir á nostres músichs d'ofici: —¿Veyeu lo qu'es una orquesta? ¿Ho haveu vist? Donchs plegueu el ram y deixeu de tocar per sempre mes si haveu de seguir fentho com fins ara.

Una orquesta no pot esser composta d'elements tan heterogenis, formada á corre-cuyta, y ensajant á cops de puny com aquí s'acostuma á ferho. La sola esperansa que'ns queda de lograr possehir una orquesta que tinga ideal artístich, es el Mestre Crickboom ab sa "Filarmónica" en qui, tothom que es ver aymant del Art, te posada sa mes absoluta confiansa, en que lograrà ab sa virilitat y perseverancia, dotar á Barcelona, per ahont han desfilat l'una darrera l'altra las primeras figuras musicals, d'una entitat artística de primer ordre, pera poguer aixís regularisar el caos en el que artísticament ens trobém llesats.

Tots els qu' hagin tingut ocasió d'assistir als concerts Lamoureux, haurán pogut apreciar la diferencia que hi ha entre una obra estudiada y onajada convenientment y ab la més absoluta confiansa dels executants en la batuta que'ls dirigeix, á un'altra, en la que 'ls músichs, siga 'l director que vullgui el que tingan,

consideran ja suficient ab una sola llegida, pera esser executada al vespre següent, com aquí sempre's dona 'l cás, y ahont els directors si volen posar un xich de manifest son treball artístich personal, s'han de calsar molt bé las espardenyas, com vulgarment se diu, y han d'anar al concert molt ben sopats, puig no es cosa d'estar gens ni mica débil pera poguer arrossegar una orquesta composta de ¡"Cien profesores"!

Tot lo que en sos programas ens ha donat l'orquestra Lamoureux, han estat verdaderas joyas, y lo mes bonich de aytal orquesta, es que'ls executants no's contentan sols á tocar lo que tenen en las respectivas parts sino que cada hu d'ells procura esser un distingit solista y per emulació hi posan tota la seva ánima obehint ab fe cega las mes petites indicacions del director, y rivalisant uns y altres per veure qui ho dirá millor.

Las tres sinfonías de Beethoven executadas, que han sigut la Pastoral, la Heroica y la Octava, n'han sigut veritables revelacions, y dúptém tornarlas á sentir tan ben cuydadas, tan netas y tan ben frasejadas pe'ls instruments. En tot el diálech del primer temps de la Pastoral y 'l segón de l'Heroica, la fusta se portá admirablement, en el primer dialogant y cantant, y en el segon acompanyant, y 'l cuartet feu maravelles en el segon temps de la Pastoral y en el Scherzo de la Heroica, sortint tan ajustada, tan neta y ab tanta claretat, que, la vritat, no'ns haviam fet may cárrech de lo qu'eran aquets temps, fins que varem sentirlos per l'orquestra Lamoureux, que ab ells sols acredita possehir un cuartet que dificilment pot donarsen un altre que'l sobrepuji; també varem poguer sentir, pot dirse per segona vegada, el tercet de trompas del "Trío" del Scherzo de l'Heroica sense cap espifiada, com estém acostumats á sentir ab las orquestas de Barcelona, y dihéim per *segona vegada*, per haverlo sentit ara fá un any per la "Filarmónica de Berlin".

De Wagner s'executá: en el primer concert, l'overture dels "Mestres Cantors", en el segón el "Venusberg" del Tanhauser, y en el tercer, el "Preludi y mort d'Isolda", el "Siegfried Idylle" y l' "Overture del Tanhauser"; á més d'aquestas s'han executat la "Sinfonia sens acabar" de Schubert y l'overture n.º 3 de "Leonora" de Beethoven, l'overture de "Manfred" de Schumann, "Sinfonia en re menor" de C. Franck y l'overture de "Freyschutz" de Weber.

Com á obras novas figuravan: "Scheherazade" de Rimsky-Korsakow, obra sinfónica basada sobre cuentos de las "Mil y una noches", obra aquesta concebuda ab marcat sabor oriental, ahont s'hi troban molts elements melódichs recullits dels cants populars.

"Pellics y Melisaude" de Gabriel Faure, ilustracions musicals pera'l drama de Mæterlinck

"Concert pera violi" de Max Bruch, que fou executat ab gran maestría y frasejat admirablement pe'l primer violi de l'orquestra, Mr. P. Sechiari, que feu ab ell gala de possehir una digitació molt bona y un sentiment artístich molt distingit, valguentli un veritable triomf, com á violinista y com á artista.

"L'Aprení Sorcier" de Dukas, qu'es una página hermosíssima, ahont no se sab que admirarhi mes, si la técnica del instrumentista ó la concepció musical atrevidíssima en grau superlatiu y d'un efecte marvellós,

ab una orquestació rica de debó y ab sonoritats brillants y magníficas, resultant un conjunt grandió dintre de la cosa tan senzilla que desenrotlla, dant á compendre ab perfecta claretat la acció de la volada "L'aprenent de bruïrot" de Goethe que descriu. Sigué furiosament aplaudida, puig ja desde'l primer moment ahont comensa la veritable acció, ó siga després del preludi format d'harmonías disonants, que ferint l'orella ja'ns preparan per' assistir á una escena estranya, captivá al públich ab la superba originalitat musical en sa triple manifestació de melodia, ritme y harmonia.

"L'alsina y la canya" del director de l'orquestra, Mr. Chevillard, obra concebuda ab gran sobrietat d'efectes y molta técnica orquestal, pero que no lográ interessar al públich, á causa d'aqueixa mateixa serietat de forma y de resultar en conjunt massa freda y molt calculats sos efectes.

Totas las obras de Wagner que foren executada valgueren nutrits aplausos á l'orquestra, y en bona fé que ben bé s'ho mereixian, puig l'overture dels "Mestres Cantors" ressortí ab tota aquella serena grandiositat que li trobém cuan es ben executada, sense cap confusió en els fortíssims, y molt ben cantada per tots els instruments, singularment la fusta; mes en la que l'orquestra Lamoureux va estar á major alsada fou, en nostre concepte, en el "Siegfried Idylle" ahont ens agradá molt mes qu'en el Preludi del "Tristán" y l'overture del "Tanhauser", en la que la corda tenia tendencia á adelantarse.

Resumint, els concerts de la notabilíssima orquesta Lamoureux, havém de confessar que no han tingut desperdici, oferiat en cada una de las obras que han executat, sensacions artísticas que no haviam tornat á experimentar desde que varem tenir la ditxa, l'any passat, de poguer escoltar á la "Filarmónica de Berlin".

Las tres sinfonías de Beethoven, las havem pogudas fruir fins en sos mes petits detalls; la corda sempre neta y ben clara, la fusta sense xisclar, y'l metall sense roncar ni espifiar, sino cantant y modulant ab gran art y ab gran delicadesa, com si fossin (especialment las trompas) els instruments més bonichs y més ductils de sonido.

En las obras de Wagner, poguérem apreciar la notable maestría de la fusta, singularment en el "Tristán" y'ls "Mestres Cantors"; en la primera tots deyan, no tocavan, cantavan y modulavan com el mes artista, y en la segona se vá sentir cada instrument de per sí, ben clar, y'l conjunt net del tot, sens la més mínima vacilació al atacar las entradas y guardant sempre la quadratura musical més absoluta.

El cuartet de corda feu maravelles d'execució, y de ben acompanyar en el segon temps de la Pastoral; y'l "Scherzo" de la Heroica, sigué colossal; sols recordém haverlo sentit per l'istil ab la "Filarmónica de Berlín".

Si haguessim d'anar ressenyant una per una las infinitas bellas qu'hem tingut ocasió de apreciar, en las diversas obras qu'ha interpretat l'orquestra Lamoureux, seria cuestió de may acabar. Serveixi lo que deixém dit per dar á compendre qu'hem quedat ben satisfets en nostres desitjs d'art, pero d'art verdader, y sols tenim recansa d'haver sentit aquets concerts,

per la senzilla rahó de que igualment que l'any passat la "Filarmonica de Berlin", l'orquestra Lamoureux ens ha pasat la mel als llavis y avans que haguessimpogut assaborirla, ens l'ha treta pera tornarnos á deixar l'amargor y la recansa que'n tindrem al tornar á sentir las orquestas catalanas.

Ab las audicions de l'orquestra Lamoureux s'ha posat molt de manifest, per part del públich, el desitj de compararla ab la "Filarmonica de Berlin". No dihem res sobre'l particular per por d'espifiar com els nostres musichs; sols dirém que si l'una acredita que'ls seus executants eran vers artistes, l'altra ha demostrat que no eran mancos, y la sola diferencia que pot establirse entre abduas orquestas, es entre las personalitats dels Mestres que las dirigeixen. La "Filarmonica" es bona á tot serho, posseheix un metall que te fama d'esser el primer del mon, però la corda de la Lamoureux... deixemho anar.

Concert del "Orfeo Catalá"

Donat el poch espay de temps que hi ha hagut de l'un concert al altre dels dos executats ultimament per l'"Orfeo Catalá", el primer dedicat als socis protectors, que tingué lloch el diumenge día 9, y l'segon en honor de l'orquestra Lamoureux, que 's verificá el dijous següent, els inclohim abdós en una sola ressenya, puig las composicions que principalment han d'ocupar nostra atenció, que son la cinch estrenadas, s'executaren en un y altre concert.

No't deixo Jesús, motet de dos coros de J. S. Bach. Aquesta obra podém dividirla en tres parts; en la primera dialogan els dos coros, en la segona, dialogan las veus, y en la tercera 's juntan las veus dels dos coros d'una manera admirable pera manifestar un únich desitj y una sola aspiració; com á composició feta del gran Bach, no hi ha dupte que's cosa bona, tant per la colocació de las veus, com per l'efecte que produheix en sa primera part l'un coro responént al altre, y en la tercera ajuntantse abdós coros, d'una manera grandiosa y sublim, més en lo que'n podém dir la segona part, peca un xich de monotonía, per la vivacitat y rapidesa en que las veus que dialogan van dihent *No't deixo Jesús*, que seria insoportable y destruiria l'efecte místich de que están impregnadas las altras dugas parts si no hi hagués el cant sostingut de las tiples; en nostre concepte, executat d'altra manera, no resultaria tan punxagut ni ab tan poca expresió mística com ara resulta.

Romanç de D. Joan y D. Ramón, del insigne Pedrell, inspirada en cants populars mallorquins, que com á obra musical de polifonia moderna, es de lo millor que en son repertori conta per ara l'"Orfeo". Per la característica oriental de las cadencias, y per la manera tan experta ab que están tractadas las veus que's mouhen sempre ab molta naturalitat y sens haverlas de forsar gens ni mica, acusan desde son comensament la personalitat de son autor; es cosa bona á tot serho y que pot adoptarse com un model.

Entre flors, del mestre Nicolau, no está al nivell de las que conceixém de son autor; esperavam sentir una cosa molt més bonica del autor de *La Mare de Deu* y de *La mort del Escolá*; bonica y ben feta no pot negar-

se que ho es, més a pesar d'estar molt ben interpretada la poesia á que vé aplicada, resulta freda, molt freda, y massa buscada la delicadesa y senzillesa que vol lluhir.

Las dugas restants foren el debut del conseqüent y distingit orfeonista Francesch Pujol. La primera es *La non-non dels papellons* sobre la coneguda poesia del brillant poeta Apeles Mestres, que per esser de las primeras composicions d'en Pujol, ne fá esperar d'ell d'altres molt millors. La segona es la cansó popular *La gata y en Belitre*, harmonisada ab gran originalitat y ab molt garbo en la manera de trobar efectes en el difícil ram d'harmonisació, puig en l'ujol ha sapigut trobar la nota bonica y ben expontánia tant en l'harmonía, que no es cap mica forsada, com en la ritmica, que es del tot fresca y original, pero ben original. La harmonisació de *La gata y en Belitre* podria recomanarse á alguns mestres, que s'han distingit harmonisant cansons populars catalanas.

Totas las altras composicions que en els dos concerts que ressenyém, s'interpretaren, entre las que figuravan la *Aucellada*, *La Batalla de Marignan*, *La Mare de Deu*, *La mort del Escolá*, el *Credo de la missa del Papa Marcelo*, *Las Sagetas qu'amor tira*, etcétera, etc., valgueren al nostre "Orfeo" grans aplaudiments, distingintshi, en el segon concert, els músichs de l'orquestra Lamoureux, als que anava dedicat, quins, totas las composicions executadas, las aplaudiren ab ver entussiasme y admiració.

JOSEPH BARBERÁ,

ROMEA

El dimars de la setmana passada, va estrenarse ab gran écsit, en aquest teatro, el drama en tres actes de D. Angel Guimerá, *La Pecedora*.

En altre lloch del periódich, un company de Redacció fa 'l judici crítich de l'obra, artísticament considerada. Sols ens queda donchs, fer constar que fou rebuda ab grans aplaudiments pe'l públich qu'omplia 'l teatro de gom á gom, y parlar de la interpretació.

Aquesta fou molt esmerada, sobressortint en primer lloch la Sra. Delhom. La dama jove que haviam conegut fins ara, se'ns revelá com á dama de primera forsa, demostrantnos que, malgrat lo petites que son las sevas facultats, te ánima y cor pera sentir y exteriorisar las mes fondas situacions dramáticas.

Son de remarcar en el seu treball, el moment final del segon acte, que va dir y fer ab una intensitat de sentiment, ab una expresió de cara, de veritable artista, y tot lo del acte tercer, en que va exteriorisar el dolor y l'afany de viure de la *pecadora*, condemnada sense remey per la ciencia, d'una manera esquisida. L'enhorabona y fins á un altra.

El senyor Borrás, ab tot y tenir que lluytar ab lo boyrós y desayrat del personatge, va tenir moments molt felissos, com el de la presentació del tipo, al comensar l'obra, feta molt sobriament y á conciencia, y la relació del primer acte, dita ab la emoció retinguenda qu'es del cas. Sino va fer mes, culpís á lo desdibuixat del carácter del *Ramón*: ben segur que en mans d'un altre actor que no tingués la forsa y 'l talent d'en Borrás, no's sostindria ni un moment en la escena.

Discreta la Sra. Clemente, en el seu paper de dona vulgar. En quant á la Sra. Morera, volém donarli un consell: que no s'emboiqui ab papers que no son de la seva corda. Ella te moltes condicions d'actriu y es una llástima que las malmeti, fent cosas que no sent, ni sentirá may. Li dihém pe'l seu be y perque 'ns dol véurela fora de son veritable camí.

Els demés, passadors, llevat dels tres cómichs del tercer acte: en comptes d'actors francesos, semblavan de la Fransa Xica.

La mise en escena y la direcció, molt cuydadas.

J. P. P.

En el número passat diguerem que repartiam las cobertas pera la encuadernació en rústega del capdal poema *CANIGO*, y varem donar l'últim pléch de las *Notas explicativas* de dita obra. Fou degut á una mala inteligencia d'última hora y que no fou possible subsanar per falta material de temps.

Pero es igual; de todas maneras haviam de donar las dugas cosas y ab el cambi res hi ha de perdut.

Avuy repartim dita coberta. Las *luxosas tapas* que tenim promesas á nostres suscriptors s'están enllestint ab molta rapidés; son fetas expressament pera la nostra edició y resultarán elegantíssimas y de bon gust, tiradas en colors y dorat.

Aviat las podrém posar á la disposició de nostres suscriptors.

Nostre bon amich y il·lustrat colaborador en Maurici Fius y Palá, Alcalde de Manresa, ha sigut distingit pe'l Govern ab la encomenda d'Isabel la Católica lliure de gastos.

Aquesta distinció se li ha donat per ésser en Fius una de las Autoritats que ab mes bon zél y abnegació acudí á socorrer á las víctimas de Pont de Vilumara.

Nostre enhorabona al estimat amich.

En'el teatro del "Centro Popular Instructiu," de Cal·lella, s'hi representaren darrerament las obras *La*

creu de redempció, drama, el monólech del jove Teodor Banús, que du per titol *Lo corsecat* y la popular comedia del malaguanyat Pitarra, *Cura de moro*. La concurrència ben numerosa y distingida que concorre á 'n aquest important Centre premiá ab sa aprobació el treball dels intérpretes de ditas obras, especialment en el monólech del Sr. Banús, que li proporcioná molts aplausos.

Hem rebut la cansó XXII del acreditat "Cansoner popular" *La filla del marxant*, á quina composició acompanyan atinadas notas folk-lóricas, en una de las que se'ns fa sapiguer que 'l tema d'aquesta cansó també 's troba popularisat en molts pahissos, com Fransa, Italia, Alemanya, Grecia y diu que fins se'n coneixen d'anglo-saxonas y esclavas.

Aquesta popular cansó se ven á 10 céntims l'exemplar.

*
**

També s'ha publicat'el cuadern segon' de las biografías satíricas *Sabis y Sebas*, que com l'anterior, fa riure... als partidaris del género.

Cada cuadern val un ral.

A NOSTRES LLEGIDORS

Tots aquells que vulgan encuadernar luxosament el tomo del segón any de CATALUNYA ARTÍSTICA, en pasta y daurat, poden presentar á nostra Administració tots els números en bon estat, y mitjansant 1'50 ptas. se'ls hi encuadernará.

Además, tenim el gust d'oferir al públich las colecciones de CATALUNYA ARTÍSTICA als següents preus:

Any 1900.—Un tomo encuadernat luxosament junt ab el regalo de las obras dramáticas: *La germana gran* (comedia en 3 actes d'Albert Llanas), *L'últim Conceller Rafel de Casanova* (cuadro históric, de Ayné Rabell), y *Lo full de paper* (drama en tres actes de Pere Antón Torres)..... 4'50 ptas.

Any 1901.—Un tomo encuadernat (periódich), mes el tomo de *Novelas*, (ab 114 gravats) també encuadernadas, apart, junt ab el regalo de las obras dramáticas: *Lo full de paper* (drama), *Els dos Cunills*, *Cartas que no lligan*, *Un eclipse de lluna*, *Riu avall* (drama), *L'Argent viu* y *Toalla Frinè*..... 9 ptas.

Els dos tomos (anys 1900 y 1901), ab el tomo de *Novelas* y todas las obras dramáticas encuadernadas en rústega 11'50 ptas.

De manera que prenent tot lo publicat per CATALUNYA ARTÍSTICA, el comprador pot obtenirho ab una rebaixa de DUGAS PESSETAS, entenentse sempre que no hi va inclós el gran poema de Mossen Jacinto Verdaguer *CANIGO*, pera quina adquisició es imprescindible suscriurers desde'l número 63 (ab dret á las TAPAS luxosament tiradas exprofes pera la nostra edició, y que REGALAREM als suscriptors) advertint á tothóm que'ls tomos d'aquesta hermosíssima obra, un cop acabada, se vendrán á CINCH pessetas l'exemplar en todas las llibrerías.

A. Lopez Robert, impresor, Asalto, 63.

Primer Petit Concours de CATALUNYA ARTISTICA

VEREDICTE DEL JURAT

PREMI. —Núm. 13. Lema: **Els trossos que faltan, etc.**
Accéssit 1.er—Núm. 12. Lema: **Tres dibuixos.**
Accéssit 2.^{on}—Núm. 10. Lema: **Valencia.**

Barcelona 12 de Mars de 1902

El Jurat Calificador.

Notas: Preguém als respectius autors, que tan bon punt s'enterin del present **veredict**e, dongan á conèixer sos noms y firmin els seus dibuixos pera ferlos gravar immediatament.

EL PRÓXIM NÚMERO corresponent á la SETMANA SANTA

será VERITABLEMENT EXTRAORDINARI

Contindrà reproduccions de cuadros celebrats y esculturas notables de Landelle, Llimona y altres, dibuixos inédits de ben anomenats artistas com Urgell, Graner, Pahissa, Berga, Boada y alguns mes, y en el text hi figurarán las millors firmas de la literatura catalana, Narcís Oller, mossén Jacinto Verdager, Apeles Mestres, J. Maragall, Franquesa y Gomis, Raymond Casellas, Omar y Barrera, Masifern, Conrat Roure, Bori y Fontestá, Novellas de Molins, Pere Palau González de Quijano, Jules Delpont (del Rosselló), Folch y Torres (M), Oller Rabassa, Ignasi Iglesias, Ayné Rabell, Folch y Capdevila, Oliva Brigdman, Xavier Viura, Angel Montanya, Sans Rossell, Nuria de l'Arboscda, Suriñach Senties, Leopold Negre, Soler de las Casas, Tell y Lafont, Busquets, y Punset, Pous Pagés y altres que tenen promés remetre sos valiosos originals.

El número contindrà **24 PLANAS** y estará tirat en **PAPER SUPERIOR**.

Ademés, junt ab aqueix **extraordinari**, repartirém, tot d'un cop, encuadernat, el bonich cuadro de costums de la costa, original del llorçat poeta Bori y Fontestá

GENT DE PLATJA

estrenat en el Teatro Catalá (Romea) la nit del 4 del mes corrent ab gran éxit de debó y qu'en-cara continua representantse ab bona acullida creixent.

També comensarém á repartir ab el número **extraordinari** la popular novela

LA PAPALLONA

original del eminent novelista **NARCIS OLLER**, tirada ab el mateix paper y excelents condicions tipográficas del **Canigó**.

El número extraordinari valdrá DOS rals.

El nostres Corresponsals de fora que desitjin augment de paquet, que s'apressin á manifestarho á 'n aquesta Administració, puig, son molts els que ho han fet ja, y podria ser que no poguessin servir als ressagats.